

Utrikesminister Ann Linde

Regeringens deklARATION

vid 2022 års utrikespolitiska debatt i riksdagen
onsdagen den 16 februari 2022

Regeringen

Utrikesdeklarationen 2022

Herr talman!

Vi befinner oss i ett allvarligt säkerhetspolitiskt läge. Rysslands ökande konfrontativa retorik och militära aktiviteter, både synliga och dolda, är oacceptabla. Den upptrappade ryska militära närvaron vid Ukrainas gräns och de ryska kraven på säkerhetsgarantier hotar kärnan i den europeiska säkerhetsordningen.

Den europeiska säkerhetsordningen är inte förhandlingsbar. Att stå upp för Ukrainas suveränitet och territoriella integritet är nödvändigt för hela Europas säkerhet.

Ukraina, precis som Sverige, har rätt att göra sina egna säkerhetspolitiska val. Det är inte upp till Ryssland att diktera dessa genom hot och våld. Folkrättens regler om staters suveränitet och politiska oberoende utgör en del av den europeiska säkerhetsordningen.

Vägen framåt för att minska spänningarna är fortsatt dialog och diplomati, men vi måste samtidigt förbereda oss på att Ryssland kan välja en annan väg.

Herr talman!

Rätten att göra egna säkerhetspolitiska val är nyckeln till vår säkerhet. Regeringen avser inte att ansöka om Natomedlemskap. Den säkerhetspolitiska linjen ligger fast. Vår militära alliansfrihet tjänar oss väl och bidrar till stabilitet och säkerhet i norra Europa.

Vi kombinerar detta med en försvarspolitik som vilar på två ben: förstärkt nationell förmåga och fördjupade internationella försvarssamarbeten. Däri intar samarbetet med Finland en särställning. Sedan 2014 har vi byggt upp ett fungerande försvarspolitiskt säkerhetsnätverk, och slutit ett 30-tal överenskommelser och omkring 20 samarbetsavtal, inte minst med våra nordiska och baltiska grannar. Vi bygger upp militär förmåga såväl med enskilda länder som med Nato. Och vi bygger upp en trovärdig nationell försvarsförmåga genom den största satsningen på svenskt försvar sedan 1950-talet.

Sverige kommer inte att förhålla sig passivt om en katastrof eller ett angrepp skulle drabba ett annat EU-land eller ett nordiskt land. Vi förväntar oss att dessa länder agerar på samma sätt om Sverige drabbas. Ett väpnat angrepp mot Sverige kan inte uteslutas. Vi ska därför kunna ge och ta emot stöd, såväl civilt som militärt.

Men det är vi som bestämmer *med vilka* vi samarbetar och *hur* detta samarbete ser ut – i fredstid, i kris och i krig.

Sveriges utrikes- och säkerhetspolitik bygger på sammanhållning i EU och ökat samarbete på bred front: i Norden, Östersjöområdet, genom Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) och genom fördjupat partnerskap med Nato. FN och folkrätten förblir en hörnsten i svensk utrikespolitik. En stark transatlantisk länk är nödvändig för Europas säkerhet.

Herr talman!

Vi har flera säkerhetspolitiska verktyg för att hantera den försämrade säkerhetssituationen i Europa. OSSE är ett viktigt verktyg. Vi har precis avslutat ett svenskt ordförandeskap där Sverige satt avtryck som kommer att bestå.

Vi har stärkt plattformen för dialog. Behovet av dialog är större än någon gång sedan det kalla krigets slut. Detta var tydligt under ministerrådsmötet i Stockholm där närmare 50 utrikesministrar förde viktiga politiska samtal och fattade beslut.

Vi har stärkt plattformen för konfliktlösning. Som ordförande fokuserade vi på konfliktlösning i Ukraina, Moldavien, Georgien och södra Kaukasien.

Möten med civilsamhället är alltid en prioritet och var det även under OSSE-ordförandeskapet. I Ryssland har situationen för mänskliga rättigheter blivit allt sämre. Ett alltmer repressivt samhälle har omöjliggjort för människorättsförsvarare att utföra sitt viktiga arbete. Nedstängningen av organisationen Memorial är ett av många upprörande exempel.

I Belarus har vi sett hur regimen på ett cyniskt sätt utnyttjat migranter i politiska syften. Belarus måste släppa alla politiska fångar och hålla demokratiska val.

Sverige har som ordförande också verkat för att den ryska aggressionen mot Ukraina och den ryska illegala annekteringen av Krim hållits högt på OSSE:s agenda. Det har snart gått åtta år sedan dess och över 14 000 personer har mist livet. Bara för att tiden går blir inte detta folkrättsstridiga agerande mer acceptabelt. Vi fortsätter nu vårt arbete som medlem i OSSE:s ordförandetrojka.

Herr talman!

Vi lever mitt i en accelererande klimat- och miljökris. Sverige ska vara ledande i klimatomställningen. Men den globala ambitionsnivån är långt ifrån tillräcklig. Klimatförändringarna och miljöförstörelsen bidrar till ökade spänningar och konflikter. Klimatet har en avgörande betydelse för vår säkerhet. Vi måste ta de klimatrelaterade säkerhetshoten på största allvar.

Under vårt OSSE-ordförandeskap kunde ett beslut fattas om de utmaningar som klimatförändringarna medför. Tack vare Sveriges pådrivande roll har nu OSSE fått mandat att arbeta förebyggande mot klimatförändringarnas påverkan på säkerheten i regionen.

Vi ska tillsätta en ambassadör för klimat- och säkerhet. Vi ska bygga in ny expertis i våra internationella krishanteringsinsatser, i fredsbyggandet, i det internationella utvecklingssamarbetet och inom klimatdiplomatin. Vi ska fortsätta att stärka den svensk-initierade FN-mekanismen för klimat och säkerhet. På bara några år har mekanismen blivit en stöttepelare i länder och regioner som befinner sig i klimatrelaterade konflikter.

I juni ska Sverige stå värd för Stockholm+50, ett internationellt FN-möte som bidrar till en rättvis och global grön omställning.

Herr talman!

Covid-19-pandemin har försvårat genomförandet av Agenda 2030. De globala framsteg som gjorts under de senaste åren, som förbättringar när det gäller mödrars och barns hälsa och jämställdhet, har delvis suddats ut. Det är första gången på 20 år som hungern och den extrema fattigdomen har ökat i världen.

Agenda 2030 är vår färdplan för att vända trenden.

Herr talman!

Vikten av ett bättre globalt hälsosystem och insikten om att pandemins konsekvenser har slagit hårdast mot kvinnor och barn har varit några smärtsamma lärdomar.

Regeringen drev tidigt frågan om en mer jämlik fördelning av vaccin mot Covid-19. Det globala vaccinsamarbetet Covax har nu levererat 1 miljard doser till 144 länder runt om i världen. Sverige är världens största bidragsgivare till Covax sett per invånare och femte största givare totalt.

Arbetet med att stärka den globala hälsosäkerheten, inte minst när det gäller arbetet med att motverka antibiotikaresistens och att utveckla ett kraftfullt nytt globalt pandemifördrag, prioriteras. Regeringen kommer därför att tillsätta en ambassadör på Socialdepartementet som ska arbeta med den globala hälsosäkerheten.

Herr talman!

EU är Sveriges viktigaste utrikes- och säkerhetspolitiska arena. I en osäker tid står medlemsländerna starkare tillsammans. Vi ska fortsätta att stärka våra nära band till våra partners inom EU, liksom till våra nordiska och baltiska grannar. Arbetet med visionen om Norden som den mest hållbara, integrerade och digitaliserade regionen ska stärkas.

Regeringen vill se ett starkt EU som kan ta större ansvar för sin egen säkerhet, men vi understryker samtidigt att detta inte står i motsatsförhållande till öppenhet i utvecklande av partnerskap eller en stark transatlantisk länk.

Nästa år kommer Sverige för tredje gången att vara EU:s ordförandeland. EU-ministern redovisade nyligen hur arbetet med regeringens prioriteringar ska bedrivas i EU. Det är en ambitiös agenda.

Situationen för flyktingar och migranter kräver vår fortsatta uppmärksamhet. EU måste få ett gemensamt asylsystem som är rättssäkert, humant och hållbart, där alla tar sitt ansvar.

Vi har fortsatt ett nära samarbete med Storbritannien, inte minst inom säkerhets- och försvarspolitiken, handel samt inom utbildning och forskning.

USA är tillbaka på den globala arenan som en konstruktiv partner. Det är glädjande för fortsatta och fördjupade samarbeten, inte minst på klimat-, demokrati- och jämställdhetsområdena. Samarbete med USA är centralt inom säkerhets- och försvarspolitiken, inom handel och på teknikområdet.

Herr talman!

Den feministiska utrikespolitiken fortsätter växa. Sverige var först. Och det är glädjande att även Tyskland nu tar efter, liksom Kanada, Frankrike, Luxemburg, Spanien och Mexiko som också för en feministisk utrikespolitik.

Arbetet ska vässas, inte minst givet den motreaktion mot jämställdhet som vi sett i spåren av pandemin. Våld mot kvinnor och flickor har ökat över hela världen. Med pandemin, klimatkrisen och ett minskat demokratiskt utrymme, riskerar vi nu en global recession för jämställdheten. En feministisk utrikespolitik behövs mer än någonsin.

Vi ska ta fram en ny nationell handlingsplan för kvinnor, fred och säkerhet och vi ska också ta fram en ny global jämställdhetsstrategi för biståndet under 2022. I FN:s *Generation Equality Forum* är Sverige med och leder arbetet för kvinnors ekonomiska egenmakt.

Herr talman!

För femte året i rad ser vi hur antalet länder som rör sig i auktoritär riktning är fler än de som rör sig i en demokratisk riktning. Militärkupper i Myanmar, Sudan, Mali och Burkina Faso, talibanernas maktövertagande i Afghanistan, en förvärrad situation i Belarus och konflikten i Etiopien är dramatiska exempel på demokratins tillbakagång.

Under det demokratitoppmöte som USA:s president Joe Biden stod värd för var Sverige en aktiv partner i flera aktiviteter där både statsministern och jag deltog. Det svenska budskapet var att framväxten av högerpopulistiska och nationalistiska krafter undergräver demokratin, samt att mänskliga rättigheter, rättsstatens principer och kvinnors politiska och ekonomiska deltagande är centrala för demokratin. Hbtqi-personers rättigheter ska respekteras fullt ut internationellt.

Sverige är i år ordförande i Internationella alliansen för hågkomst av Förintelsen där vi fortsatt ska främja hågkomst av Förintelsen och, med all kraft, bekämpa antisemitism och antiziganism.

Bristen på demokrati och mänskliga rättigheter i arbetslivet globalt måste uppmärksammas mer. Arbetstagare trakasseras, mister sina jobb och till och med dödas för sitt fackliga engagemang. Utrikesdepartementet kommer att arbeta mer med dessa frågor bland annat inom Global Deal.

Herr talman!

Kärnvapenhotet är en verklighet och vi måste fortsätta med våra ansträngningar inom nedrustning. Målet är en värld fri från kärnvapen. Inom ramen för det s.k. Stockholmsinitiativet har vi föreslagit 22 specifika steg som innebär en konstruktiv och pragmatisk ansats för kärnvapenedrustning. Allt fler länder ställer sig nu bakom Sveriges förslag.

Vi har aktivt vänt oss till de fem kärnvapenstaterna. Glädjande nog har Stockholmsinitiativets budskap om behovet av steg framåt hör sammats. Den 3 januari bekräftade de fem i ett gemensamt uttalande bland annat att ”ett kärnvapenkrig kan aldrig vinnas och får aldrig utkämpas.”

Herr talman!

De humanitära behoven i världen ökar lavinartat. Ojämligheten växer. Nästan 275 miljoner människor är i behov av humanitärt bistånd för att överleva. 45 miljoner kvinnor, män och barn i 43 länder befinner sig på gränsen till svält.

Sveriges biståndspolitik ska ha en fortsatt hög ambitionsnivå både vad gäller omfattning och kvalitet. Det svenska biståndet ska fortsatt motsvara en procent av bruttonationalinkomsten. Svenskt bistånd ska användas till att minska fattigdomen och orättvisorna i världen. Det handlar om solidaritet – men också om en övertygelse om att en bättre värld ger ett tryggare Sverige.

Sverige ska öka ansträngningarna att förebygga klimatförändringarna och dess effekter på livsmedelsförsörjningen och miljön, samt främja hållbara levnadsvillkor. 2022 ökar vi klimatbiståndet med ytterligare en miljard kronor.

När de antidemokratiska krafterna vinner mark ska det svenska biståndet vara en motkraft med en fortsatt hög ambitionsnivå. Fler demokratiska samhällen gör världen bättre – och ökar tryggheten i Sverige.

Herr talman!

Jag var den första svenska utrikesminister som besökte Israel på tio år. Att regeringen har förbättrat relationerna är viktigt. Samtidigt ligger vårt erkännande av Palestina fast. Med folkrätten som grund fortsätter Sverige att verka för en tvåstatslösning.

I Mali har terrorgrupper kraftigt ökat sina aktiviteter. Att den maliska juntan skjutit upp de demokratiska valen och ingått samarbete med ryska legosoldater är oacceptabelt. Sveriges militära och civila engagemang i Mali syftar till att främja säkerhet, motverka terrorism och bygga upp en hållbar utveckling med respekt för mänskliga rättigheter.

Kriget i Jemen är inne på det åttonde året. Det är en av världens största humanitära katastrofer. Sverige ska fortsätta att driva behovet av fredsförhandlingar genom FN. En förutsättning för en varaktig fred är att kvinnor inkluderas i fredsförhandlingarna.

Syrien är ett djupt sargat land. Konflikten är inne på sitt tolfte år. Miljontals människor lever under akut humanitärt behov. Sverige är och ska fortsätta att vara en av de största humanitära givarna.

Konflikten och den humanitära katastrofen i Etiopien undergräver stabiliteten på hela Afrikas horn. Etiopien är på väg mot en svältkatastrof. Tusentals har dödats i konflikten, inklusive 24 hjälparbetare från FN. Vi fortsätter att verka genom EU och FN för en omedelbar vapenvila.

Herr talman!

Som statsministern har sagt: ”Vi ska vända på varenda sten för att bekämpa segregationen och knäcka gängen”. De bakomliggande kriminella strukturerna är i princip alltid gränsöverskridande. Med digitaliseringen av våra samhällen följer ökad internationell cyberkriminalitet. Skjutningar och sprängningar, ofta med insmuglade vapen, fortsätter att vara en betydande trygghetsutmaning. Alltför ofta är dessa unga män verktyg för tyngre kriminella aktörer som verkar internationellt.

För ett och ett halvt år sedan utnämnde jag ett sändebud mot organiserad brottslighet som arbetar med hur utrikesförvaltningen bäst kan stödja de brottsbekämpande myndigheterna. Ett antal ambassader har fått särskilda uppdrag att arbeta mot organiserad brottslighet. I nästa skede kommer flera ambassader att rustas för att bättre kunna bidra till det brottsförebyggande arbetet. Samarbetet mellan de brottsbekämpande myndigheterna och ambassaderna ska stärkas.

Herr talman!

Vi ska stå upp för den fria handeln, särskilt i tider då protektionismens vindar ökar. Det multilaterala handelssystemet, med bas i Världshandelsorganisationen, är grundläggande för tillväxt och välfärd. Hot mot det regelbaserade handelssystemet är ett hot mot Sveriges ekonomi och våra handelsrelationer. Samtidigt som samarbete är viktigt, inte minst inom handel, agerar vi mot säkerhetshotande verksamhet riktad mot Sverige och svenska företag.

Sverige och EU behöver arbeta ännu närmare likasinnade för att säkerställa och utveckla en global handel, med fokus på den gröna omställningen till ett fossilfritt samhälle. Vår handelspolitik ska bidra till att uppnå målen i Parisavtalet och Agenda 2030.

Genom Sveriges deltagande i världsutställningen Expo 2020 synliggör vi hur svenska lösningar möjliggör en omställning till en grön och hållbar riktning.

Kinas internationella betydelse berör också Sverige och svenska intressen, inte minst inom handeln. Vi för en rak dialog med Kina där mänskliga rättigheter och yttrandefrihet är centralt. Sverige och EU ser globala utmaningar som vi bara kan hantera tillsammans med Kina – som klimat, hälsa och en rättvis frihandelsordning.

Herr talman!

Förra året evakuerade Sverige ungefär 2 000 personer från Afghanistan. Under augusti månad var situationen vid flygplatsen i Kabul tidvis kaotisk och mycket svår. När en bomb exploderade intill flygplatsen fanns svensk försvarsmaktspersonal bara sekunder därifrån.

Jag vill på regeringens vägnar återigen säga tack till alla i utrikesförvaltningen, myndigheter och kommuner som arbetade dag och natt med evakueringsinsatsen. Jag är stolt över den samlade insats som Sverige gjorde.

Trots det dystra globala mörker som många säkert känner just nu och trots att behoven av våra gemensamma ansträngningar kan kännas oändliga, så vill jag avsluta med att säga: det finns hopp för förändringar, genom hårt arbete och genom tydliga linjer. Eller som ärkebiskop Desmond Tutu sa: *Hoppet är att kunna se ljuset trots allt mörker.*